

ЙОРДАН ЙОВКОВ ВРАГОВЕ

chitanka.info

Случи се тъй, че когато Христо Месечката влезе в Антимовския хан, там нямаше никой и той, вместо да седне, изправи се при вратата и започна да си прави цигара. Сарандовица, младата, както си пишеше в тефтеря, погледна го набързо, позасмя се и каза:

— Добре дошел, дядо Христо! Какво ново?

— Новото е, че турският султан се потурчил. Всичко е наред, само на късето мустаци няма да му поникнат и на келявия коса.

Сарандовица обърна цялото си лице към него, погледна го с черните си очи и се засмя:

— Ех и ти, дядо Христо. Друго кажи, друго. Та барем ходиш по селата, всичко знаеш.

— И друго да ти кажа тогаз: вчера сърненци и бистричани щяха да се избият. Голям бой беше. Карат се за мера, ама тази кавга е по-стара и от мене, и от баща ми. Тъкмо минавах оттам, та ги гледах. Като тръгнали ония плугове и от едното село, и от другото, като артилерия. И на коне препускаха някои напред, също като на война, а отзад идеха пешаците и гълчаха, като че беше турска сватба. Спрях коня, па ги гледам. Като стигнаха до синура...

— Ама защо се карат?

— За земя, за едно парче нива. И да речеш, че е голямо, а то таквоз малко парче, че ако някое магаре се отъркаля в него, опашката му ще остане отвън. Ама човешки инат нали е — нито едните го дават, нито другите, и едните искат да го орат, и другите затуй изкарали и плуговете. Та ще ти кажа, спрях се и ги гледам. Като додоха до синура, излязоха по няколко напред и се запънаха едни срещу други като петли — карат се. Че като извикаха отзад едните ху-у и другите ху-у, че като се счепкаха — карма-карашик станаха. Игрят ония ми ти сопи, ти казвам, като че брулят круши.

— Боже господи! Че те трябва да са се избили!

— Не, нищо не им е. Защото ако от сто души половината са луди, другата половина са мъдри. Влязоха помежду им и ги разтърваха. Ама все пак счупени глави и ръце има. Сега ще се съдят.

— Ще пълнят джобовете на адвокатите.

— Ти остави туй, Василке, ами ако имаш нещо, дай ми да си хапна, че гладна мечка хоро не играе.

Сарандовица мръдна тънките си вежди и само с глава направи знак, че няма.

— Нямаш! И ме караш да ти разправам новини, а! Хубава работа! Хе, друга беше майка ти, покойната, бог да я прости и вечна и почивка на място злачно и покойно. Каква жена беше — деотде, ще намери и ще те нахрани. Друго ако не, поне едно гърне боб ще стои и ще ври на огъня. А ти — нямам. Че като съм гладен, как да ти пия киселото вино!

Месечката се разсърди и мина навътре в кръчмата.

— Добре дошел! — поздравя го Калмука.

— Добре дошел! Каж ми на добър час, защото си отивам. Това не е хан.

— Я чуй бе, адаш — каза Калмука, — на колко години си? Все искам да те питам. Аз бях млад и остарях, а ти все тъй си седиш. На колко си години, а?

Месечката не му отговори, но Калмука право казваше — никой не можеше да каже на колко години е Месечката. Беше възнисък, слабичък човек със съвсем бели коси, със сини ясни очи и ниско подстригани мустаци. Бозявите му потури бяха изтъркани, но много чисти; беше с високи калцуни, каквито никой вече не носеше. Месечката беше прекупвач, но по-скоро вършеше не търговия, а баберкуваше подир истинските търговци — купуваше туй, което останеше: някой слаб добитък, някоя повредена кожа. Но най-обичаше да купува стока, продадена от нужда. Запали ли се главата на някой сиромаш, току-виж, че Месечката усетил и иде като орел на мърша.

Калмука не дочака отговор, пък и скоро забрави за какво беше питал. А Месечката още мълчеше от яд и гледаше през прозореца. „Трябва да се хапне нещо — мислеше си той, — не може!“ И тъкмо когато се канеше да се обърне към Сарандовица и да опита с молба, пред хана издрънчаха няколко каруци. Слязоха десетина души селяни и между тях двама с вързани глави.

— Ей ги бистричани — каза си Месечката, — отиват да се жалват. Ей ги и ранените.

Бистричани влязоха, като продължаваха разговора си, започнат още из пътя.

— Ний всичко ще му разправим — говореше дядо Иван Титев, който ги водеше. — Ще му разправим, пък той, абокатино, си знай работата. А ти, Недьо, и ти, Иване, щом слезем в града, ще идете при

доктора, да ви прегледа главите и да ви даде свидетелство. Хайдутите с хайдутите, не ги е срам! Мечкадари! Ще ги научим ний тях, чакай...

— Сърненци ли ще съдите? — обади се Месечката.

— Ще ги съдим не, ами отгатък ще минем. Ще бягаме, догде ни паднат калпаците от главите. И на децата си ще оставим да ги съдят! Туй хора ли са? — Хайдутите!

— Какво искаш от тях, когато в гора живеят — обади се други.
— Дай им да въдят кози и на гайди да свирят, чунким гайда става само от козя кожа!

— Туй им дай: гайди и пехливанлък.

Като насядаха около две маси, бистричани наизвадиха шарени торби и наизкараха от тях какво не: червени набъбнали самуни, сирене, солена сланина. Някои разгънаха кенарлии пешкири и из тях се показаха варени кокошки с по едно малко гаванче сол.

Месечката погледна това ядене и очите му останаха над масата. Изведнъж сините му хитри очи засвяткаха и като застана срещу бистричани, той извика:

— Право викаш, дядо Иване! Таквиз са те, сърненци — прости хора. А пък за гайдите им — за тях аз да ви разправя!

Бистричани се вслушаха.

— Една година — започна Месечката — отиват сърненци за сол в Силистра. Купили сол, натоварили талигите и си тръгнали назад, като дошли до Канарата — там знайте каква гора има, — спрели и пуснали конете. Понавлезли в гората, уж да си отрежат по някоя пръчка, а намират клен и започват да правят гайдуници. Правят гайдуници, опитват ги — гората ечи от пищялки. Завалява дъжд, солта се топи, ама кой ще усети — гайдуниците пищят из гората. Когато найсетне дошли, какво да видят: под всяка талига локва, а от солта ни помен!

Бистричани се засмяха. Засмяха се дори и двамата с вързаните глави. И тъй като смешното го почувстваха малко по-късно, смехът им се повърна по-висок и по-весел.

— Да си жив, Христо! — викаше дядо Иван Титев с насълзени от смях очи. — Гайдуници, а солта се стопила... Ха-ха-ха! Сполай ти за приказката, човече. Я чуй, Христо, ти може да си гладен, ела да си вземеш от хляба ни. Ха така, кани се сам. Булка, дай една чаша и за дядо си Христа!

Бистричани ядоха и пиха, яде с тях и Месечката. Но тъй като те бързаха, завързаха торбите си, посмяха се още за гайдуниците и заминаха за града.

Като много стари хора, Месечката имаше обичай да си приказва сам на себе си и когато бистричани бяха си излезли, той си каза с глас:

— Христо, хубаво си похапна! А, Христо, хубаво си похапна!

Не мина дълго време, други каруци спряха пред хана: бяха сърненци. Най-напред те поличаха със силните си гърлести гласове. Като че не си приказваха, а се караха. Влязоха едри, снажни хора, с големи калпаци, мустакати, небръснати. Но всичко, каквото имаха отгоре си, беше ново — червени антерии, потури от яка аба, бели като сняг навои. Те пък на свой ред ругаеха бистричани. И макар да познаваха Месечката, възбудени от омразата си, гледаха го като враг.

— Юнаци, позакъснели сте! — каза им меко Месечката. — Малко да бяхте преварили, щяхте да сварите тука бистричани с дяда Иван Титев.

— Тук ли бяха?

— Тука ами. Като усетиха, че идете, офейкаха.

Сърненци се засмяха. И те като бистричани извадиха още по-големи торби и започнаха да ядат.

— Тия бистричани са тънки хора — започна Месечката. — Слаби хора, обули се в панталони като дилафи и на нивата ходят с калеври. И страхливи са. Те, кога доде мечка в тяхното село, всички лягат да ги тъпче за страх. Ама знайте ли защо?

Сърненци дадоха ухо.

— Да ви разправя. Една година докарват пак цигани мечка, прибрали се да нощуват и вързали мечката. Ама дивеч нали е, мечката се отвързала, повлякла синджира и избягала. Тук-там, вмъква се в курника на Васил Консула, нали го знайте?

— Знаем го де, е?

— Разкряхали се кокошките, а Консула рекъл: „Лисица е!“ Отива и затваря курника. Доде Василица изнесе свещ, Консула видял, че онуй нещо взело да бута капака на курника отвътре и той дал гръб и подпира. „Бре, жена! — рекъл, — туй голямо нещо е, трябва да е на кръсника шопаря!“ А като подала Василица свещта и погледнали, какво да видят: мечка! Беж в къщи, заключват се и викат: „Мечка!“ Чуло се от комшия на комшия и цяло село завиква „мечка!“ чак до

сутринта. А мечката се била заплела със синджира си в курника и там си седи. Дошел цигънинът и си я прибрал! Наскачали тогаз бистричани — ще го убият. Десет наполеона му взели за една кокошка, удушена от мечката, и то не че струва толкоз, а за страха, дето го теглили цяла нощ!

Още преди да свърши Месечката, сърненци се превиваха от смях, а когато свърши, те като че не се смееха, а виеха като вълци.

— Да живееш, Христо! Сто години да живееш! — викаше най-старият сърненчанин. — Хай да те земе мътната, ще ме накараш да умра от смях. Я ела, ела си хапни от хляба ни...

— Аз вече хапнах — каза Месечката и тъй като Сарандовица се смееше, той я погледна и й смигна, — не съм гладен, ама ако почерпите, пийвам едно винце.

— Булка, дай му пол ока вино!

Заръчаха вино и на Калмука. Ако имаше други в кръчмата, и на тях щяха да поръчат. Калмука дигна чашата си и тъй като не през всичкото време беше слушал какво се приказва, рече:

— Наздраве ви, драги гости! Сърненци ли? Да пукнат тия мечкадари!

Той пи, облиза се и се заоглежда, като че беше казал нещо много хубаво. Добре, че сърненци не го чува. Но един се обади:

— Какво, какво? Какво дрънка тоз?

— Пиян е човекът — рече Месечката, — не знае какво приказва.

Калмука разбра, че е сбъркал, захапа брадата си и замълча.

Сърненци тръгнаха да си отиват. Старият, който ги водеше, смръщи вежди и каза: „Щом стигнем Керане, ще отидете на доктора, ти ще покажеш ръката, а ти, Стойо, покажи де си ръгнат. Кажи, че имаш счупено ребро.“

И те заминаха с каруците си, които също бяха като за хора като тях — обковани с желязо, тежки като топове, с буйни, охранени коне.

Месечката остана сам, усмихваше се и нещо си бърбеше сам на себе си. Калмука слезе от пейката, дойде при него и му каза:

— Какво е станало бе, адаш? Какво се лютят тия хора?

— Хей, Калмук, Калмук! — рече Месечката, — ти като че от гроб излизаш. Че аз го казах вече и ядох, и пих, а ти чак сега ме питаш!

Сарандовица младата се смееше.

Издание:

Йордан Йовков, „Събрани съчинения в шест тома“, Том втори; „Български писател“, С. 1976. Под общата редакцията на Симеон Султанов.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.